

wij zijn een

**GROENE
MOSKEE**

STARTPAKKET GROENEMOSKEE

stap voor stap een Groene Moskee worden

EEN INITIATIEF VAN

**kerk
in actie**

HOLLANDIA DIYANET VAKFI
ISLAMITISCHE STICHTING NEDERLAND

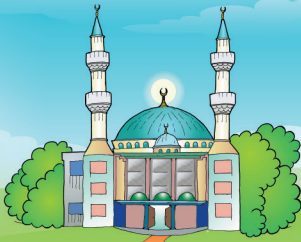
STARTPAKKET

Elke islamitische gemeente is uniek, en vanuit die wetenschap hebben we niet geprobeerd een aanpak te schrijven die elke gemeente zou moeten volgen. Je weet samen met anderen wat het beste past bij uw moskee. Dit startpakket is daarom een etalage vol mogelijkheden voor elke moskee die met GroeneMoskeeën aan de slag gaat. Kies daaruit de stappen die passen bij uw moskee, uw gemeenschap, die je en uw mensen energie en inspiratie geven.

In het eerste deel vertellen we meer over hoe de actie werkt en hoe uw moskee een Groene Moskee wordt. Er zijn vele redenen om mee te doen en samen met de gemeente aan de slag te gaan met het onderwerp.

Het daadwerkelijke vergroenen hebben we ingedeeld in thema's die aan bod komen in het tweede deel van dit pakket. Het geeft een specifiek beeld van de terreinen waar voor moskeeën nog veel winst te behalen valt.

Op de website groenemoskeeen.nl staat nog veel meer informatie en een praktische toolkit met handige tips en links naar initiatieven en organisaties die uw moskee verder kunnen helpen in het proces. Als Groene Moskee staat het je natuurlijk vrij om (ook) mee te doen aan acties en campagnes van andere (religieuze) organisaties.

GROENEMOSKEEËN

Over GroeneMoskeeën

Duurzaamheid is een veelgehoord begrip – ook in de moskee. Van verkooptafel voor fairtrade producten tot een stevig beleid over hoe duurzaam de moskee wil zijn. In andere moskeeën ligt de nadruk op verwondering over de Schepping en zorg voor de natuur.

Moskeeën zien om naar mensen die lijden onder de gevolgen van armoede en onrecht. Naast het bidden en geven van geld voor levensbeschouwelijke projecten, is er een groeiende vraag naar meer doen dan dat. Of beter gezegd: meer doen dan dat.

Met GroeneMoskeeën willen we als projectgroep ISN Diyanet GroeneMoskeeën stimuleren dat moskeeën duurzamer en groener worden en dat die moskeeën – van beginner tot duurzame expert – elkaar kunnen vinden en stimuleren. De actie richt zich op alle moskee- en geloofsgemeenschappen die actief aan de slag willen gaan met duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en het vergroenen van de eigen gemeenschap.

Groen in de Koran

In de Koran wordt het woord groen vrijwel altijd gebruikt in relatie tot de landbouwgewassen waarvan mensen eten en leven.

En het ontbreken van groen betekent in de islamitische context veelal het ontbreken van hoop, eerlijke verhoudingen en vrede. In een wereld die in toenemende mate te maken krijgt met klimaatverandering, uitbuiting en onrecht, geven GroeneMoskeeën een tegengeluid. En dat is een hoopvol geluid voor de wereld en voor de moskee!

WORD GROENE MOSKEE!

Wil je meedoen? Dan vragen we je om jouw intentie als moskee uit te spreken om groener te worden. Op die belofte ben jij aanspreekbaar. Jouw intentie wordt duidelijk als je vijf dingen doet:

1. Meld je aan via www.groenemoskeeën.nl

2. Vertel ons je plan

Deel met ons welke groene stappen je als geloofsgemeenschap hebt ondernomen en welke groene plannen jullie hebben. Ook lezen we graag in een korte beschrijving over wie jullie zijn.

3. Ontvang het bordje

Wij nemen persoonlijk contact met jullie op, plaatsen jullie informatie op de website en sturen het Groene Moskee bordje (kosten 54 euro) toe, zodat je deze op een mooie zichtbare plek in of rondom het gebouw kunt ophangen.

4. Wissel ervaringen uit

De geloofsgemeenschappen die zich hebben aangemeld bij de GroeneMoskeeën wisselen ervaringen uit door elkaar om advies te vragen of informatie te delen.

5. Zet je stappen

Via de toolkit op de website www.groenemoskeeën.nl/toolkit kun je een volgende duurzame stap kiezen uit de vele ideeën en adviezen die gegeven worden. Houd de informatie over de groene stappen die jullie ondernemen actueel door via jaarlijkse aanvraag een update te sturen.

Wat doen andere moskeeën?

Op de website staat een kaart met een zoekfilter om groene geloofsgemeenschappen te zoeken. Via een zoekfilter kunt je zien welke stappen de geloofsgemeenschappen gemaakt hebben. Ook kunt je via deze kaart gemakkelijk onderling contact zoeken met andere groene geloofsgemeenschappen om informatie en adviezen uit te wisselen.

Is GroeneMoskeeën een keurmerk?

Nee, GroeneMoskeeën is geen nieuw keurmerk, maar een beweging van moskeeën die een andere weg inslaan en samen vormgeven aan een duurzaam, eerlijk en rechtvaardig gemeente zijn. Iedere moskee die meedoet, verdient automatisch de titel 'Wij zijn een Groene Moskee'. Projectgroep ISN Diyanet

GroeneMoskeeën komt dan ook niet controleren hoe het staat met de voortgang van de voorgenomen stappen. Wel houden we de GroeneMoskeeën op de hoogte van landelijke en regionale activiteiten of bijeenkomsten, en sturen we één keer per kwartaal een nieuwsbrief.

Het doel van de nieuwsbrief is een extra informatie- en inspiratiekanaal te bieden, zowel voor je als voor ons. Zo ontwikkelen we met elkaar de kennis en de vaardigheden die we nodig hebben om onze moskeeën te vergroenen.

6x6

TIPS OM UW **MOSKEE GROEN** TE MAKEN

De toolkit is een soort gereedschapskist en bestaat uit zes gebieden om te verduurzamen. Per gebied worden stappen weergegeven die je met uw geloofsgemeenschap kunt nemen om te verduurzamen.

KIJK OP

[GROENEMOSKEEEN.NL/TOOLKIT](https://groenemoskeeen.nl/toolkit)

1. GELOOF EN INSPIRATIE

Tip 1: Boek een spreker!

Nodig ons als werkgroep uit om in gesprek te gaan over het initiatief van groene moskeeën.

Tip 2: Plaats inspiratie

Plaats gebeden, overdenkingen e.d. het prikbord of op de website.

Tip 3: Organiseer een themadienst of start dag

Gebruik de Ramadan of Offerfeest als aanknopingspunt om duurzaam leven aan de orde te stellen.

Tip 4: Geef duurzaamheid aandacht in het jongerenwerk

Organiseer bijvoorbeeld lezingen of leeractiviteiten of laat kinderen een knutselwerkje maken over het thema duurzaamheid.

2. ENERGIE EN KLIMAAT

Tip 1: Onderzoek het energieverbruik van uw moskee

Er zijn handige methoden om het energieverbruik van uw moskee in kaart te brengen. Slimme meters én een goed stookbeleid kunnen uw verbruik meestal al aanzienlijk verminderen.

Tip 2: Ga over op energiezuinige verlichting

Vervang uw lampen voor bijvoorbeeld spaarlampen of ledlampen.

Tip 3: Stap over op groene energie

U kunt meer informatie vinden op: www.wisenederland.nl/groene-energievergelijker

Tip 4: Plaats zonnepanelen

Zorg dat je gezien wordt als een moskee met een missie: wek uw eigen energie op. Investeer in zonnepanelen. De 'terugverdientijd' wordt steeds korter nu prijzen van zonnepanelen dalen.

Tip 5: Voorlichting geven

Geef voorlichting aan de leden van de moskee over zuiniger energieverbruik thuis.

Tip 6: Doe een ecologische voetprint test!

3. SCHEPPING EN NATUUR

Tip 1: Maak een prachtige (eetbare) moskeetuin!

Soms is er lokaal sponsoring te krijgen voor het maken breder dan vlindertuin, al dan niet in relatie tot betrokkenheid van scholen of zorginstellingen. Enthousiaste vrijwilligers (geloven met je handen) kunnen de kosten enorm drukken doordat ze arbeid leveren, planten leveren (ruilen) en proberen om materialen gesponsord te krijgen door lokale bedrijven.

Tip 2: Doe mee aan een duurzaam initiatief in uw woonplaats

Organiseer bijvoorbeeld een 'prikactie' voor de wijk waarin jouw moskeegebouw gelegen is. Als in het voorjaar al het boomblad verdwenen is, wordt duidelijk hoeveel rommel er op straat ligt. Ruim het samen op. Leuk om te doen, en een perfecte manier om als moskee kennis te maken met de buurt.

Tip 3: Promoot lokale producten

Promoot de producten van gemeenteleden met een eigen kwekerij, moestuin of agrarisch bedrijf.

Tip 4: Koop eerlijke bloemen of bloemstukken

Ga je naar een bloemist? Neem dan bloemen met een keurmerk.

Tip 5: Zorg voor een ruime en overdekte fietsenstalling

Stimuleer de leden van de moskee om zo veel mogelijk te voet of te fiets naar de moskee te gaan.

Tip 6: Gebruik pluktuinen uit de buurt

Of leg een pluktuin aan rondom de moskee en ga mee met de seizoenen. Maak een mooi bloemstuk met daarin de verse oogst.

4. BEWUST INKOPEN

Tip 1: Koop eerlijke koffie

Tip 2: Koop minder producten

En koop eventueel tweedehandsproducten.

Tip 3: Gebruik milieuvriendelijk schoonmaakmiddel en vermijd chloor

Tip 4: Gebruik gerecycled papier of papier met het FSC-keurmerk

Voor jouw kopieermachine, uw drukwerk en wc-papier.

En druk niet meer papier af dan nodig is.

Tip 5: Gebruik energiezuinige apparaten (AAA-labels)

Denk hierbij aan het koffiezetapparaat, de kopieermachine, de beamer, de afwasmachine.

Kijk voor advies op www.milieucentraal.nl.

Tip 6: Houd een groene iftarmaaltijd.

Minder gebruik van plastic bestek en schenk kraanwater.

5. OMGAAN MET GELD

Tip 1: Maak gebruik van een eerlijke bank

Voor duurzaam sparen en beleggen kan je terecht bij de ASN Bank en de Triodos Bank. Daarnaast bieden tal van andere banken tegenwoordig duurzame financiële producten aan. Zie ook www.eerlijkegeldwijzer.nl

Tip 2: Investeer in eigen duurzaamheid

Betrek leden van de moskee bij de financiering. Bestuursleden die verantwoordelijk zijn voor het beheer kunnen ervoor kiezen deze investeringen tot een zaak van de gehele moskee te maken. Hiermee worden de leden van de moskee gestimuleerd na te denken over het eigen gebouw, het beheer daarvan en de zorg voor de aarde.

Tip 3: Investeer in een lokaal duurzaam initiatief

Er zijn talloze lokale duurzame initiatieven te vinden, denk hierbij bijvoorbeeld aan de voedselbank of de Nationale Boomfeestdag.

Tip 4: Houd de moskee op de hoogte over investeringen

Wanneer uw moskee bijvoorbeeld zonnepanelen heeft geplaatst, kunt je een meter in de moskee ophangen en zo laten zien wat de zonnepanelen opleveren.

6. BELEID EN AANPAK

Tip 1: Begin met een activiteit waar mensen warm voor lopen

Probeer te beginnen met kleine haalbare stappen. Op deze manier ziet de gemeente dat verandering mogelijk is en ontstaat er waarschijnlijk de wens om samen andere zaken aan te pakken.

Tip 2: Vorm een werkgroep met enthousiaste mensen

Stel bijvoorbeeld een “groene” bestuurder of een “groene” imam aan.

Tip 3: Veranker keuzes voor duurzaamheid in het beleidsplan

Tip 4: Organiseer een speciale avond

Denk hierbij aan een filmhuisavond, thema-avond of cursus over duurzaamheid.

Tip 5: Schenk aandacht aan duurzaamheid na het vrijdagmiddaggebed of tijdens de Ramadan

Tip 6: Vier successen!

Successen vieren zorgt voor draagvlak en bewustwording. Dat houdt het voor jezelf leuk om hiermee bezig te zijn. Bedenk dat het proces dat je samen doorloopt minstens zo belangrijk is als het resultaat!

AAN DE SLAG

1.

**VORM EEN WERKGROEP EN
ZOEK MEDESTANDERS**

2.

**OVERLEG SAMEN MET WELKE STAP
OF STAPPEN JULLIE GEMEENTE ZOU
KUNNEN STARTEN**

3.

**STEL VAST WELKE BENODIGDHEDEN
JE NODIG HEBT OM TE KUNNEN
STARTEN**

4.

**OVERLEG DE VOORGENOMEN
ACTIE MET HET BESTUUR**

5.

PLAN WANNEER JE GAAT STARTEN

MEER WETEN?

Kijk voor extra informatie, achtergrondartikelen, video's en andere downloads op www.groenemoskeeën.nl

De informatie op de website zal regelmatig worden vernieuwd en aangevuld.

Projectgroep ISN Diyanet GroeneMoskeeën

Javastraat 2, 2585 AM Den Haag

Tel.: (070) 362 44 81

www.groenemoskeeën.nl | www.isndiyanet.nl

Kerk in Actie

Postbus 456

3500 AL Utrecht

tel. (030) 880 14 56

www.kerkinactie.nl